

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ СТОЈАНОВСКИ И ДРУГИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр. 14174/09)

ПРЕСУДА
(Основаност)

СТРАЗБУР

23 октомври 2014

Оваа пресуда ќе стане конечна под условите пропишани во членот 44 став 2 од Конвенцијата. Таа може да подлежи на уредничка ревизија.

Во предметот Стојановски и други против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Прв оддел), кој заседаваше во Совет составен од:

Изабел Беро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre), *Претседател,*

Канлар Хацијев (Khanlar Hacıyev),

Мирјана Лазарова Трајковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Џулија Лафранк (Julia Laffranque),

Пауло Пинто де Албукерке (Paulo Pinto de Albuquerque),

Линос- Александар Сицилијанос (Linos-Alexandre Sicilianos),

Ерик Мозе (Erik Møse), *судии,*

и Сорен Нилсен (Søren Nielsen), *Секретар на Одделот,*

Откако го расправаше предметот на затворена седница одржана на 30 септември 2014 година,

Ја донесе следнава пресуда, којашто беше усвоена на истиот ден:

ПОСТАПКА

1. Предметот произлегува од жалбата бр. 14174/09 против Република Македонија поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од страна на тројца македонски државјани- г-дин Круме Стојановски, г-дин Бранислав Јаневски и г-ѓа Силвана Јаневска („жалителите“) на 27 февруари 2009 година.

2. Жалителите беа застапувани од г-дин А. Андреевски, адвокат со седиште во Скопје. Македонската Влада („Владата“) беше застапувана од нејзиниот Агент, г-динот К. Богданов.

3. Жалителите пред сè тврдеа дека одбивањето на властите да им вратат во сопственост земјишна парцела која била одземена од нивниот починат предок ги прекршило нивните права од членот 1 од Протоколот бр.1 кон Конвенцијата.

4. На 5 јули 2011 година овој жалбен навод беше проследен на одговор до Владата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Жалителите се родени во 1943, 1937 и 1965 година соодветно и живеат во Скопје.

A. Заднина на случајот

6. Во 1950 година двете земјишни парцели (поранешни парцели бр. 100 и 102) биле одземени од починатион г-дин К.С., предокот на жалителите, и трето лице. Земјиштето било поделено на неколку нови парцели, кои биле ренумерирани во согласност со новиот земјишен премер. Била создадена нова парцела со бр.2943/6, која ги опфаќа поранешните парцели бр. 100 и 102. Биле покренати две посебни постапки за денационализација кои се однесувале на поранешните парцели бр. 100 и 102 соодветно, обете вклучувајќи делови од парцелата бр. 2943/6, од страна на десет лица („баратели“) во однос на сопственоста одземена од нивниот предок и од страна на жалителите во однос на сопственоста одземена од г-дин К.С.

B. Постапки за денационализација покренати од страна на барателите

7. На 7 декември 2001 година барателите поднеле барање до Комисијата за денационализација при Министерството за финансии („Комисија за денационализација“) за враќање на неколку парцели (оние кои ја сочинувале некогашната парцела бр.100), вклучувајќи и дел од парцелата бр. 2943/6, чијашто површина изнесувала 2,260 м², која била одземена од нивниот починат предок. На 24 јуни 2002 година Комисијата за денационализација го уважила соодветниот дел од барањето за денационализација и им го вратила на барателите соодверниот дел од парцелата бр. 2943/6. Решението за денационализација било засновано врз извештајот од 22 февруари 2002 година, кој се однесувал на увидот на лице место извршен на 20 февруари 2002 година од страна на тројца претставници на надлежниот орган во рамките на Министерството за финансии. Во соодветниот дел, решението за денационализација гласи:

“...беше извршен увид на лице место на парцелите бр. 2943/3 и 2943/6... и беше установено дека земјиштето за кое станува збор претставува неизградено градежно земјиште, но дека беа биле преземени претходни градежни работи, чијашто правна основа треба да биде утврдена”.

8. Релевантните делови од извештајот од 22 февруари 2002 година, кој беше приложен кон списите на предметот, меѓу другото наведуваат дека:

“ Поранешната парцела бр.1000 опфаќа делови од новите парцели бр. 2943/3 и 2943/6 и 6798 врз кои биле започнати подготвителни градежни работи- на денот на кој беше извршен увидот, градежното место беше оградено и беше започнато првичното ископување...

Според записите во катастарот на недвижности, парцелите бр. 2943/3 и 2943/6 се запишани во имотен лист бр. 30165 како овоштарник... и како неизградено градежно земјиште кое припаѓа на (трговското друштво) Г.Д.

Со оглед дека на местото биле започнати подготвителни градежни работи и нема информација во однос на правниот основ за тоа, ние сметаме дека [Комисијата за денационализација] треба да ги испита околностите со цел да одлучи дали градежното земјиште за кое станува збор може да биде вратено или не, земајќи го предвид фактот дека на таа парцела не биле изградени згради”.

9. Откако решението за денационализација станало правосилно, Јавниот Обвинител и Јавниот Правобранител побарале од Второстепената комисија при Владата истото да го огласи за ништовно во делот кој се однесува на парцелите бр. 2943/3 и 2943/6. На 20 ноември 2003 година Второстепената комисија ги усвоила барањата, наоѓајќи дека парцелата бр. 2943/6 не може да им биде вратена на барателите со оглед дека 1) на 16 мај 2001 година била издадена градежна дозвола за изградба на бензиска станица (таа станала правосилна на 2 јуни 2001 година), имено пред да било поднесено барањето за денационализација, и 2) согласно вештачењето со увид на лице место извршено на 22 февруари 2002 година, врз парцелата во прашање биле започнати градежни работи.

10. На 5 ноември 2004 година Врховниот суд, потпирајќи се врз членовите 20 и 72 од Законот за денационализација (види ги параграфите 26 и 32 подолу) го укинал решението на Второстепената комисија, меѓу другото наведувајќи дека:

“...од влегувањето во сила на Законот за денационализација не се дозволени фактички или правни промени во однос на сопственоста. Практично, тоа значи дека од влегувањето во сила на Законот за денационализација, со имотот, кој е предмет на денационализација не може да се располага, ниту, пак, може да се вршат градежни работи врз него... и не можат да се носат одлуки со кои се даваат права на трети лица во однос на тој имот... единствено релевантно правно прашање за основаноста (меритумот) на барањето за денационализација е состојбата на имотот, фактичка и правна, во времето кога Законот за денационализација стапил на сила. Какви било промени, фактички или правни, во однос на тој имот направени по влегувањето во сила на Законот се ирелевантни...”.

11. Следствено на тоа, судот нашол дека е ирелевантно тоа што градежната дозвола за изградба на бензиска станица била издадена пред барањето на барателите за денационализација. Тој одлучил дека заради тоа соодветниот дел од парцелата бр.2943/6 треба да им биде вратен во сопственост на барателите со оглед дека таа претставувала неизградено (градежно) земјиште кога Законот за денационализација стапил во сила. Таа останала неизградена откако било поднесено барањето за денационализација (7 декември 2001 година), што е видливо и од извештајот од увидот на 22 февруари 2002 година. Во тие околности, судот утврдил дека парцелата им била правилно вратена на барателите, согласно член 28 став 2 од Законот за денационализација (види параграф 28 подолу).

12. Јавниот Обвинител поднел барање за заштита на законитоста против оваа пресуда. На 12 декември 2005 година Врховниот суд на општа седница го одбил барањето за заштита на законитоста на Јавниот Обвинител и ја потврдил пресудата од 5 ноември 2004 година, меѓу другото наведувајќи дека:

“...судот правилно утврдил дека градежните работи забележани во извештајот за увидот од 22 февруари 2002 година не навестуваат дека парцелата за која станува збор претставувала изградено градежно земјиште во смисла на Законот

за градежно земјиште... Следствено на тоа, имајќи го предвид датумот на стапување во сила на Законот за денационализација и фактот дека парцелата за која станува збор била неизградена, судот правилно одлучил дека постоеле правни основи за сопственоста врз парцелата да биде вратена согласно член 20 од Законот за денационализација ”.

13. На 16 мај 2006 година Второстепената комисија повторно го огласила решението за денационализација од 24 јуни 2002 година за ништовно. На 22 декември 2006 година Врховниот суд го укинал ова решение, упатувајќи го управниот орган да ја почитува неговата пресуда.

14. На 22 март 2007 година Второстепената комисија ги отфрлила барањата на Јавниот Обвинител и на Јавниот Правобранител решението за денационализација од 24 јуни 2002 година да биде огласено за ништовно. На 27 март 2008 година Управниот суд, кој согласно новодонесеното законодавство, станал надлежен да расправа вакви прашања, ја одбил тужбата за управен спор поднесена од Јавниот Правобранител. Судот го поддржал образложението дадено во пресудата на Врховниот суд од 5 ноември 2004 година. Осврнувајќи се на подготвителните градежни работи наведени во извештајот од увидот на лице место од 22 февруари 2002 година, тој исто така навел дека какви било натамошни градежни работи врз парцелата за која станува збор биле спроведени спротивно на членот 72 од Законот за денационализација.

Б. Постапки за денационализација покренати од страна на жалителите

15. На 6 март 2002 година жалителите побарале враќање на поранешната парцела бр.102, која вклучувала дел од парцелата бр. 2943/6, одземена од починатиот г-дин К.С. (површината на овој дел изнесувала 1,449 м2).

16. На 27 декември 2003 година Комисијата за денационализација донела делумно решение врз основа на кое неизградените парцели им биле вратени на жалителите и бил исплатен надомест за парцелите кои во меѓувреме биле изградени. Таа исто така одлучила дека ќе биде донесено посебно решение во однос на соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6. Како што е назначено во ова решение, тоа го заменува решението од 9 септември 2003 година со кое Комисијата за денационализација меѓу другото им го вратила соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6 на жалителите (последново

решение, кое не било приложено од странките било поништено од страна на Второстепената комисија по барање на Јавниот Правобранител).

17. Во нејзиното решение од 27 декември 2003 година, Комисијата за денационализација подетално се осврнува на извештајот издаден од Државниот завод за геодетски работи на 5 август 2002 година на барање на Министерството за финансии. Во извештајот, Државниот завод за геодетски работи врз основа на увидот на лице место извршен во присуство на претставник на Комисијата за денационализација ги идентификувал земјишните парцели согласно новиот премер кои ја сочинувале поранешната парцела бр.102. Со оглед на земјишните парцели на кои се осврнува овој извештај, очигледно е дека тој бил издаден во врска со барањето на жалителите за денационализација. Соодветните делови од овој извештај гласат:

“Согласно записите од катастарот на недвижности...

Парцелите бр. 2943/3 и 2943/6 се запишани во имотен лист бр.30165 како што следува: парцелата бр. 2943/3 како овоштарници... и парцелата бр. 2943/6 како неизградено градежно земјиште, од чијашто вкупна површина 3,970 м2 му припаѓаат на Г.Д.”.

18. Комисијата за денационализација исто така се осврнува и на увидот извршен на лице место на 10 декември 2003 година (за којшто извештајот не беше поднесен како доказ), а согласно кој биле поставени бензиски пумпи, односно вкопани цистерни за гориво на соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6. Комисијата исто така го цитира писмото од 22 декември 2003 година во кое Министерството за транспорт и врски потврдува дека постапката за добивање документи релевантни за градежните работи врз парцелата бр. 2943/6 сеуште била во тек. Со оглед на фактот дека управната постапка за добивање документи за градежните работи била во тек, Комисијата за денационализација одлучила дека по барањето на жалителите кое се однесувало на соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6 ќе се одлучува со посебно решение. Ова решение станало правосилно на 26 февруари 2004 година.

19. На 3 март 2004 година Комисијата за денационализација го уважила барањето на жалителите за денационализација кое се однесувало на соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6 и им доделило паричен надомест во државни обврзници. Потпирајќи се врз “

дополнителниот увид на лице место ” од 10 декември 2003 година, Комисијата за денационализација утврдила дека соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6 бил изграден, односно дека на неа бил изграден дел од бензиска станица.

20. Жалителите се жалеле против ова решение, тврдејќи дека Комисијата за денационализација погрешила во однос на фактите и правото, дека таа го засновала своето решение врз извештајот за увидот на лице место од 10 декември 2003 година, како и дека истата не обезбедила какви било докази во однос на времето или законитоста на изградбата на бензиската станица. Тие натаму тврделе дека со парцелата за која станува збор се располагало спротивно на членот 72 од Законот за денационализација (види параграф 32 подолу). Тие барале враќање во сопственост на соодветниот дел од парцелата бр.2943/6, како што тоа било во случајот со барателите кои стекнале сопственост врз остатокот од таа парцела. Во врска со тоа, тие се повикувале на пресудата на Врховниот суд од 5 ноември 2004 година (види го параграфот 10 погоре).

21. На 27 февруари 2006 година Второстепената комисија ја одбила жалбата на жалителите и го потврдило решението на Комисијата за денационализација од 3 март 2004 година. Таа утврдила дека Комисијата за денационализација правилно установила дека соодветното градежно земјиште било изградено, како што впрочем било очигледно и од извештајот од увидот од 10 декември 2003 година. Градежната дозвола за изградба на бензиската станица од 16 мај 2001 година (потврдена од Врховниот суд на 20 март 2003 година) не можела да се смета за правна мерка или еднострана изјава на волја во смисла на значењето на член 72 од Законот за денационализација (види параграф 32 подолу). Се работи за решение донесено од надлежен орган на барање на приватно трговско друштво, кое како корисник на неизградено градежно земјиште во државна сопственост имало право да гради бензиска станица во согласност со локалните прописи за урбанистичко планирање. Осврнувајќи се на член 27 став 2 од Законот за денационализација, Второстепената комисија утврдила дека Комисијата за денационализација правилно ги применила членовите 37 и 38 од Законот за денационализација (види параграфи 29 и 30 подолу). Таа навела дека:

“Тоа што треба да се испита е дали одземеното земјоделско земјиште, како во овој случај, претставувало неизградено градежно земјиште кога барањето за денационализација било поднесено, а не кога Законот за денационализација

стапил во сила. И оспореното решение и жалбата потврдуваат дека барањето за денационализација било поднесено на 6 март 2002 година и дека градежната дозвола за изградба на бензиска станица била донесена на 16 мај 2001 година. [Жалителите] не предложиле ниту, пак, имало какви било докази во списите на предметот дека изградбата на објектот не започнала пред да биде поднесено барањето за денационализација. Спротивно на тоа, увидот на лице место извршен од Комисијата за денационализација на 10 декември 2003 година потврдува дека дел од бензиската станица бил изграден на ова градежно земјиште”.

22. Жалителите го оспориле тоа решение поднесувајќи тужба за управен спор во која тие тврделе дека парцелата за која станува збор не била изградена кога тие го поднеле барањето за денационализација. Во таа смисла, тие се повикувале на увидот на лице место од 22 февруари 2002 година, кој бил извршен само дванаесет дена пред барањето за денационализација. Тие понатаму поднеле како докази копии од неколку писма кои ги испратиле до надлежните власти и до инвеститорот барајќи запирање на градежните работи во очекување на исходот од постапката за денационализација. Тие исто така поднеле извесни судски пресуди како докази, врз основа на кои градежната дозвола од 16 мај 2001 година повеќе не била правосилна. Понатаму тие тврделе дека во секој случај фактот дека градежната дозвола од 16 мај 2001 година претходела на барањето за денационализација бил ирелевантен поради причините истакнати во пресудата на Врховниот суд од 5 ноември 2004 година. Жалителите барале од судот во нивниот случај да ги следи пресудите пресудите на Врховниот и Управниот суд во постапки за денационализација покренати од барателите кои се однесувале на истата парцела (бр.2943/6), со цел да се обезбеди доследна примена на законот.

23. На 26 јуни 2008 година судечкиот совет на Управниот суд во ист состав како и советот кој ја донел пресудата од 27 март 2008 година (види параграф 14 погоре) ја одбил тужбата на жалителите и одлучил дека парцелата за која станува збор не би можела да им се врати во сопственост на жалителите од истите причини истакнати од страна на Второстепената комисија. Оваа пресуда им била доставена на жалителите на 1 септември 2008 година.

24. На 29 мај 2009 година Управниот суд го одбил барањето на жалителите за повторување на постапката, наоѓајќи дека пресудата од 27 март 2008 година била

доставена во различна постапка и соодветно на тоа, таа не може да служи како правен основ за различна одлука во случајот на жалителите. Дотолку повеќе, таа пресуда не може да се смета за нов доказ.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Закон за денационализација, пречистен текст, објавен на 22 мај 2000 година

25. Член 13 од Законот за денационализација им дава право на поранешните сопственици и нивните наследници признаени согласно прописите за наследување да бараат враќање на одземениот имот. Денационализација може да бара лице кое имало македонско државјанство на денот кога овој закон влегол во сила.

26. Членовите 20,27 и 28 (види подолу) се поместени во поглавјето насловено “Враќање во сопственост”. Членот 20 предвидува дека недвижноста се враќа во сопственост, во целост или делумно, во состојба во којашто таа се наоѓала на денот на влегувањето во сила на овој закон. Недвижност се враќа делумно, ако со тоа се согласил барателот и доколку е тоа возможно.

27. Според член 27, доколку не била остварена првичната цел заради која било одземено земјоделското земјиште, како и кога целта била остварена, но земјиштето останало неизградено (градежно земјиште) во времето кога било поднесено барањето за денационализација, барателот може да бара враќање на земјиштето во (негова или нејзина) сопственост, да добие слично земјоделско земјиште, или да му се даде надомест.

28. Членот 28 став 2 предвидува дека градежно земјиште се враќа во сопственост доколку не била остварена целта заради која било одземено, или кога таа цел била остварена, но земјиштето било неизградено (градежно) земјиште во времето кога било поднесено барањето за денационализација.

29. Членовите 37 и 38 се поместени во поглавјето насловено “Надомест”. Согласно член 37, надомест може да се додели за имот кој не може да се врати. Состојбата на имотот во моментот на одземањето се зема како основа за пресметување на износот на надоместот.

30. Според членот 38, друг имот од ист вид или акции и удели во сопственост на државата можат да се дадат како надомест за имотот кој не може да се врати. Во спротивно, се даваат државни обврзници.

31. Член 63 став 1 предвидува дека одредбите за враќање на имотот во неговата поранешна состојба и за обнова на постапката се неприменливи во постапките за денационализација.

32. Член 72 став 1 и 2 (“Преодни и завршни одредби”) предвидуваат дека не е дозволено располагање со имотот кој е предмет на денационализација од денот на влегувањето во сила на овој закон. Правните дела и едностраните изјави на волја што се во спротивност со став 1 на овој член се ништовни.

Б. Закон за градежното земјиште од 2001 година

33. Согласно членот 3 став 2 од Законот за градежното земјиште, изградено градежно земјиште е градежното земјиште на кое е изграден објект од траен карактер во согласност со закон.

В. Закон за управните спорови, Службен весник бр. 62/2006

34. Согласно член 43 став 7 од Законот за управните спорови, странката во постапката која била окончана со пресуда или решение може да бара таа постапка да биде повторена врз основа на судска одлука.

35. Членот 44 став 1 предвидува дека повторување на постапката може да се бара во рок од 30 дена од денот кога засегнатата странка дознала за причината за повторување. Согласно ставот 2 од оваа одредба, повторувањето не може да се бара доколку изминале пет години од денот кога одлуката станала правосилна.

Г. Релевантна домашна пракса

36. Жалителите поднесоа копии од одлуките доставени помеѓу август 2000 и јули 2008 година со кои Комисијата за денационализација им ја вратила на трети лица сопственоста врз делови од парцелите бр. 2943/1 и 2943/3, кои се граничеле со парцелата бр.2943/6.

37. Тие исто така доставиле копија од пресудата на Вишиот Управен суд од јуни 2012 година која се однесува на делумното вонредно укинување на решението за денационализација од 24 јуни 2002 година (види параграф 7 погоре). Таа се однесува на парцелата бр. 2943/12, која била делумно заземена од истата бензиска станица, како и во случајот со жалителите. Вишиот Управен суд меѓу другото навел дека Комисијата за денационализација (која автоматски го поништила нејзиното решение од 24 јуни 2002 година) требала да ги земе предвид востановените факти и правното мислење изразено во пресудите на Управниот и Вишиот Управен суд доставени претходно во случајот, како и деталните урбанистички планови кои биле во сила кога било поднесено барањето за денационализација.

38. Владата поднела копија од пресудата на Врховниот суд на 20 јуни 2002 година (У.бр.713/2002), донесена во постапката за денационализација, со која тој го вратил предметот на повторно разгледување и им наложил на управните власти да спроведат повторен увид на лице место со цел да утврдат, како што се бара во членот 28 од Законот за денационализација, дали земјиштето за кое станува збор било изградено кога било поднесено барањето за денационализација. Владата поднела копии од неколку пресуди донесени помеѓу мај 2009 и април 2010 година со кои Управниот суд кој има надлежност во прашањата за денационализација наложил повторен увид на лице место или увид во урбанистичките планови кои биле во сила кога биле поднесени барањата за денационализација (У.бр.3419/2007; У.бр.757/2009; У.бр.2665/2009 and У.бр.3130/2009).

ПРАВОТО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 1 ОД ПРОТОКОЛОТ БР.1 КОН КОНВЕНЦИЈАТА

39. Жалителите се жалеле дека отфрлањето од страна на домашните власти да им ја пренесат сопственоста врз соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6 на нив

претставувало повреда на нивните права заштитени со членот 1 од Протоколот бр.1 кон Конвенцијата, кој гласи како што следува:

“Секое физичко или правно лице има право на мирно уживање на својата сопственост. Никој нема да биде лишен од својата сопственост освен кога станува збор за јавен интерес, според условите предвидени со закон и со општите принципи на меѓународното право.

Сепак, претходните одредби во никој случај нема да го нарушат правото на државата да носи закони за кои смета дека се неопходни заради контрола на употребата на сопственоста во согласност со општиот интерес или заради обезбедување на плаќање на даноци или други придонеси и казни.”

A. Тврдења на странките

1. Владата

40. Владата тврдеше дека државите се слободни во определувањето на условите под кои тие се согласиле да ги вратат сопственичките права на поранешните сопственици. Во овој случај, тие услови биле определени со Законот за денационализација и ги засегаа барателите како и состојбата на имотот чиешто враќање се барало.

41. Сопственоста врз одземениот имот не била враќана автоматски туку за секое барање за денационализација било одлучувано врз поединечна основа. Законот за денационализација предвидува два кумулативни услови за враќање на сопственоста врз одземеното земјиште: (а) градежното земјиште за кое станува збор требало да биде неизградено во времето кога било поднесено барањето за денационализација и (б) ниту еден закон или друг правен инструмент кој бил во сила во времето кога било поднесено барањето за денационализација да не предвидувал изградба на објекти од јавен интерес. Со цел да се утврди дали тие услови биле исполнети во времето кога било поднесено барањето за денационализација, надлежните власти вршеле увид на лице место и изготвувале извештај. Пред да биде извршен таквиот увид, барателите немале “легитимно очекување” дека ќе стекнат сопственост врз засегнатиот имот

42. Во конкретниов случај, барањето на жалителите за сопственост врз соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6 не можело да се смета дека претставува “имот” во однос на

кој тие имале “легитимно очекување да стекнат ефективно уживање на правото на сопственост”. Тоа било така затоа што домашната судска пракса била неконзистентна што се однесува до времето кога погореопишаните услови требало да бидат исполнети. Во оваа смисла, домашната судска пракса идентификувала три различни датуми како релевантни: состојбата на имотот на денот кога Законот за денационализација влегол во сила, состојбата на имотот на денот кога било поднесено барањето за денационализација (како што бил случајот со барателите), како и денот кога бил извршен увид на лице место. Последнаво било практично применето во случајот на жалителите. Со оглед на ваквата неконзистентност, жалителите не можеле да тврдат дека имаат “легитимно очекување” дека ќе стекнат сопственост врз земјиштето за кое станува збор.

2. Жалителите

43. Жалителите тврделе дека сите земјишни парцели кои претставувале дел од парцелата бр. 2943 биле вратени во владение на поранешните сопственици или нивните наследници (види парграф 36 погоре). Жалителите ги исполниле сите законски услови и соодветно на тоа имале легитимно очекување да стекнат сопственост врз релевантниот дел од парцелата бр. 2943/6. Во врска со тоа, тие тврделе дека ги исполниле двата услови предвидени со закон, имено дека градежното земјиште за кое станува збор било неизградено кога било поднесено барањето за денационализација и дека немало намера за градење на објект од јавен интерес на тоа земјиште. Тие повториле дека соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6 бил испразнет и неизграден и во државна сопственост кога тие го поднеле барањето за денационализација. Последователната изградба забележана во извештајот од 10 декември 2003 година била ирелевантна со оглед дека таа следувала по барањето за денационализација. Таа се однесувала на приватна бензиска станица, која не била од јавен интерес, така што немало оправдување за отфрлањето на нивното барање од страна на властите. Соодветно на тоа, заклучокот на националните власти бил арбитражен.

44. Пресудите на домашните судови кои ги приложила Владата (види параграф 38 погоре), иако не биле правосилни, потврдуваат дека проценката во однос на тоа дали градежното земјиште било изградено или не, била направена земајќи ги предвид состојбата на имотот на денот кога било поднесено барањето за денационализација.

Какви било натамошни правни или фактички промени на градежното земјиште не биле од никаква важност.

Б. Оценка на Судот

1. Допуштеност

45. Имајќи ги предвид аргументите на странките, Судот смета дека прашањето дали постои каква било “сопственост” во овој случај (неспоивост *ratione materiae*) е неразделно поврзано со прашањето дали дошло до нарушување, како прашање кое треба да биде разгледано во контекст на разгледувањето на основаноста (меритумот) на случајот од страна на Судот. Затоа, тоа се приклучува кон прашањето за основаноста на жалбениот навод на жалителите за сопственост по членот 1 од Протоколот бр.1. Тој понатаму смета дека овој жалбен навод покренува сериозни фактички и правни прашања според Конвенцијата, чиешто утврдување бара разгледување на основаноста. Затоа Судот заклучува дека овој жалбен навод не е очигледно неоснован во смисла на значењето на членот 35 став 3 точка (а) од Конвенцијата. Не беше утврден ниту еден друг основ за негово прогласување за недопуштен. Оттука, тој мора да биде прогласен за допуштен.

2. Основаност (меритум)

46. Судот повторува дека член 1 од Протоколот бр.1 не гарантира право да се стекне сопственост. Жалителот може да наведе повреда на оваа одредба само во онаа мера во која оспоруваните одлуки се поврзани со неговата “сопственост” во смисла на значењето на оваа одредба. “Сопственоста” може да се однесува или на “постоечко владение” или имот, вклучувајќи тврдења, при што жалителот може да тврди дека тој или таа има барем “легитимно очекување” за стекнување на ефективно уживање на правото на сопственост. Спротивно на тоа, надежта дека ќе му биде признаено правото на сопственост коешто било невозможно да се ужива ефективно не може да се смета за “сопственост” во смисла на значењето на членот 1 од Протоколот бр.1, ниту, пак, тоа може да биде условното барање коешто отпаѓа како последица на неисполнувањето на условот (види *Грацингер и Грацингерова [Gratzinger and Gratzingerova] против Чешката Република* (одлука), бр. 39794/98, параграф 69, ECHR 2002-VII).

47. Членот 1 од Протоколот бр.1 не може да се толкува дека наметнува каква било општа обврска за државите договорнички да ја вратат сопственоста која им била пренесена пред тие да ја ратифуваат Конвенцијата. Од друга страна, штом една држава договорничка која ја ратификувала Конвенцијата вклучувајќи го и Протоколот бр.1, ќе донесе законодавство кое гарантира целосно или делумно враќање на сопственоста одземена за време на претходниот режим, таквото законодавство би можело да се смета дека создава ново право на сопственост заштитено со членот 1 од Протоколот бр.1 кон Конвенцијата, за лицата кои ги исполнуваат условите да имаат право да бараат враќање на сопственоста (види *Копецки [Кореску] против Словачка* [Голем судски совет], бр. 44912/98, параграф 35, ECHR 2004-IX).

48. Судот забележува дека овој случај го засега барањето за денационализација на жалителите, со кое тие барале да ја вратат сопственоста врз соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6 одземена од нивниот починат предок. Судот треба да утврди дали барањето претставувало “имот”, односно дали тоа било задоволително утврдено за да ги повлече гаранциите од членот 1 од Протоколот бр.1.

49. Законот за денационализација, врз кој било засновано барањето на жалителите, предвидува овластување за стекнување сопственост врз имотот кој е предмет на денационализација. Меѓутоа, таквото овластување било предмет на одредени услови определени во Законот за денационализација. Владата (види параграф 41 погоре) тврдела и жалителите се согласиле (види параграф 43 погоре) дека во случајов требало да бидат исполнети следниве законски претпоставки за да жалителите стекнат сопственост врз соодветното градежно земјиште: (а) градежното земјиште за кое станува збор требало да биде неизградено во времето кога било поднесено барањето за денационализација и (б) ниту еден закон или друг правен инструмент кој бил во сила во времето кога било поднесено барањето за денационализација не требало да предвидува изградба на објекти од јавен интерес. Во отсуство на каков било спор помеѓу странките во однос на вториот услов, Судот ќе го сосредоточи неговото разгледување врз прашањето дали барањето на жалителите за сопственост врз односното земјиште го исполнило првиот услов, односно дали тоа градежно земјиште било неизградено во времето кога било поднесено барањето за денационализација. Одговорот на ова прашање ќе биде одлучувачки за наводот на жалителите од ова поглавје.

50. Негативниот одговор на ова прашање ќе го води Судот до становиште дека отфрлањето од страна на државата да се уважи барањето на жалителите за сопственост не претставува нарушување на неговите сопственички права, со оглед дека тие не би имале сопственички интерес кој би потпаднал под член 1 од Протоколот бр.1. Сепак, спротивно на тоа, доколку Судот утврди дека жалителите го исполниле овој услов, тогаш таквото отфрлање ќе се смета како навлегување во сопственичките интереси на жалителите кое не било во согласност со закон како што тоа го бара Конвенцијата. Таквиот заклучок ќе направи излишно Судот да провери дали била постигната правична рамнотежа помеѓу барањата на општиот интерес на заедницата и барањата за заштита на индивидуалните основни права при утврдување на повреда на членот 1 од Протоколот бр.1 (види *mutatis mutandis*, *Дамјанац [Damjanac] против Хрватска*, бр. 52943/10, параграфи 88 и 89, 24 октомври 2013).

51. Неспорно е дека барањето на жалителите за враќање на сопственоста врз соодветното градежно земјиште било поднесено на 6 март 2002 година. Комисијата за денационализација во нејзиното решение од 27 декември 2003 година, навела дека таа ќе го расправи тоа барање со посебно решение. Таа сепак установила дека на 5 август 2002 година Државниот завод за геодетски работи извршил увид на лице место во присуство на претставник на Комисијата за денационализација, со цел да се идентификува земјиштето кое било предмет на барањето за денационализација. Во таа прилика, Државниот завод за геодетски работи, потпирајќи се врз записите од катастарот на недвижности утврдил дека соодветниот дел од земјиштето (дел од парцелата бр. 2943/6) бил “запишан во записите од катастарот на недвижности... како неизграден” (види параграф 17 погоре). Комисијата за денационализација понатаму се осврнала на извештајот од увидот на лице место од 10 декември 2003 година, според кој на тоа земјиште биле поставени бензиските пумпи (види параграф 18 погоре). Со решение донесено на 3 март 2004 година, приближно две години откако било поднесено барањето за денационализација, Комисијата за денационализација одбила да го уважи барањето на жалителите за сопственост и наместо тоа, им доделила надомест во државни обврзници. Таа одлучила на овој начин со оглед дека релевантното земјиште “било изградено” и затоа тоа не можело да им биде вратено во нивна сопственост. Ваквото становиште било засновано врз “дополнителен увид на лице место” на 10 декември 2003 година (види параграф 19 погоре).

52. Во постапките кои произлегла од тоа, жалителите се жалеле дека градежното земјиште за кое станува збор било неизградено во времето кога било поднесено барањето за денационализација, што како што беше дискутирано погоре, било услов определен во Законот за денационализација. Во поткрепа на тој аргумент, жалителите се потпирале врз изведените докази и судските пресуди донесени во постапката за денационализација покрената од барателите, која меѓу другото го засекала и делот од истата парцела бр. 2943/6. Тие се повикувале на извештајот од увидот на лице место од 22 февруари 2002 година, според кој “парцелата бр. 2943/6... била неизградено градежно земјиште, но биле започнати подготвителни градежни работи...” Овој извештај, кој претходел на барањето на жалителите за денационализација, понатаму потврдил дека “парцелата бр. 2943/6 [била] запишана во записите од катастарот на недвижности како... неизградено градежно земјиште” (види параграф 8 погоре). Во таа смисла, извештајот бил конзистентен со извештајот на Државниот завод за геодетски работи од 5 август 2002 година, кој му претходел на барањето на жалителите и бил изведен како доказ во спорната постапка (види параграф 17 погоре). Жалителите исто така се повикувале на судските пресуди донесени во случајот на барателите во три судски инстанции, вклучувајќи ја и општата седница на Врховниот суд. Во тие пресуди, судовите извлекуваат два важни заклучоци кои биле непосредна релевантни за случајот на жалителите, и тоа: прво, дека било ирелевантно дека градежната дозвола од 16 мај 2001 година за изградба на бензиската станица претходела на барањето на барателите за денационализација (каков што бил случајот со барањето на жалителите) (види параграф 11 погоре) и второ, дека подготвителните градежни работи преземени на земјиштето “не навестуваат дека земјиштето за кое станува збор било изградено во смисла на значењето на Законот за градежно земјиште...” (види параграф 12 погоре). Горенаведено во делото кон тоа највисоките судски власти да заклучат дека градежното земјиште треба да биде вратено во владение на барателите со оглед на фактот дека тоа било неизградено кога стапил во сила Законот за денационализација и тоа останало неизградено откако било поднесено барањето за денационализација (види параграф 11 погоре).

53. Второстепената комисија и Управниот суд ги одбиле жалбите на жалителите и го потврдиле решението на Комисијата за денационализација од 3 март 2004 година. Притоа, тие повторно се потпирале врз увидот на лице место од 10 декември 2003

година за да потврдат дека соодветното градежно земјиште “било изградено”. Дотолку повеќе, тие се повикувале на градежната дозвола од 16 мај 2001 година за изградба на бензиската станица и заклучиле дека “Ниту Жалителите предложиле ниту, пак, постоеле какви било докази во списите на предметот дека изградбата [на бензиската станица] била започната пред да биде поднесено барањето за денационализација”.

54. Во такви околности, Судот смета дека барањето на жалителите за сопственост врз односното градежно земјиште било одбиено во постапка во која националните власти не ги зеле предвид релевантните факти на кои им било обрнато внимание и постојната пракса. Тие ги превиделе доказите кои им биле достапни и според кои земјиштето било неизградено во време кога било поднесено барањето на жалителите. Во врска со тоа, Судот подвлекува дека и извештајот од увидот на лице место од 22 февруари 2002 година (кој претходел на барањето на жалителите) и извештајот од Државниот завод за геодетски работи од 5 август 2002 година (кој следел по нивното барање) потврдиле дека земјиштето било неизградено во тоа време. Обата документи, потпирајќи се врз записите од катастарот на недвижности, биле издадени од страна на надлежни државни органи и фактот што извештајот од 22 февруари 2002 година бил изготвен во текот на друга постапка е ирелевантен.

55. Заклучокот постигнат во случајот на жалителите дека градежното земјиште било изградено бил заснован врз извештајот од увидот на лице место од 10 декември 2003 година. Како што тврдела Владата, ваквиот пристап ја ценел како одлучувачка состојбата во која се наоѓал имотот кога бил извршен увидот на лице место (види параграф 42 погоре). Судот не може да го прифати овој пристап со оглед дека тој не бил заснован врз каков било важечки правен документ или домашна пракса. Во врска со тоа, тој забележува дека според Законот за денационализација (види параграфи 27 и 28 погоре), правото на сопственост врз земјиштето коешто е предмет на денационализација било зависно од состојбата на имотот во времето кога било поднесено барањето за денационализација. Владата се согласила со тоа (види параграф 41 погоре). Не постоела законска одредба којашто им дава право на властите да ја сметаат за одлучувачка состојбата на имотот во време на увидот на лице место, кој во случајот на жалителите бил извршен година и девет месеци откако жалителите го истакнале нивното барање. Дотолку повеќе, овој пристап бил спротивен на воспоставената домашна пракса. Во врска со тоа, Судот не е убеден во аргументот на

Владата дека домашната судска пракса во овој поглед била недоследна. Судските пресуди донесени во постапката за денационализација иницирана од барателите упатувале на состојбата на имотот во време кога стапил во сила Законот за денационализација. Меѓутоа, тие сепак се потпилале врз состојбата на имотот во времето кога било поднесено нивното барање да се поврати земјиштето во сопственост на барателите согласно член 28 став 2 од Законот за денационализација (види параграф 11 погоре). Истото постапување било применето во домашната судска пракса која претходела на случајот на жалителите (види параграф 38 погоре). Соодветно на тоа, праксата применета во случајот на жалителите во однос на релевантниот датум за одредување дали соодветното градежно земјиште било изградено или не “во времето кога барањето било поднесено” било отстапување од постојната судска пракса и претставувало самоволен (арбитраен) начин на кој домашните власти го разрешиле барањето на жалителите.

56. Во оваа смисла, Судот би сакал да додаде дека без оглед на фактот што увидот на лице место на земјиштето кое било предмет на денационализација е важно за утврдување дали тоа било неизградено во времето кога било поднесено барањето за денационализација, тој смета дека е неразумно тоа што правото на сопственост на жалителите врз истото било утврдено врз основа на извршениот увид, како што беше погоре напоменато, значително време по поднесувањето на барањето за денационализација од нивна страна. Според мислењето на Судот, пропуштањето на властите да извршат таков увид во разумен рок не треба да се смета на штета на жалителите, бидејќи тие во спротивно би претрпеле негативни последици од неактивноста од страна на државните власти за коешто последниве сносат одговорност.

57. Слично на тоа, потпирањето од страна на властите на градежната дозвола од 16 мај 2001 година како основ за отфрлање на барањето на жалителите за сопственост било спротивно на веќе воспоставената пракса согласно која самото постоење на таквата дозвола (чијашто важност била оспорувана од жалителите) пред барањето за денационализација (како во случајот на жалителите) било ирелевантно за овластувањето (да се стекне) право на сопственост утврдено во Законот за денационализација (види параграфи 11 и 14 погоре). Освен кусо упатување на градежната дозвола, властите не објасниле зошто случајот на жалителите бил разрешен

спротивно на постојната судска пракса. Во таа смисла, Судот повторува дека воспоставената судска пракса наметнува обврска за властите да изнесат посуштински исказ во однос на причините кои го оправдуваат отстапувањето (од судската пракса) (види *Атанасовски против Македонија*, бр. 36815/03, параграф 38, 14 јануари 2010 година).

58. На крајот, властите се осврнале на “отсуството на докази дека изградбата на [бензиската станица] не започнало пред да биде поднесено барањето за денационализација”. Судот напоменува дека Законот за денационализација не содржел каква било одредба која прецизира дека градежното земјиште ќе се смета за изградено доколку биле започнати градежни работи. Дотолку повеќе, на Судот не му биле претставени какви било докази иако кој било друг инструмент кој бил во сила, како и воспоставената пракса во тоа време предвидувала таква одредба. Тој сепак забележува дека со пресудата донесена на 12 јануари 2005 година на општа седница на Врховниот суд, тој утврдил дека подготвителните градежни работи не навестуваат дека градежното земјиште било изградено во смисла на Законот за градежно земјиште (види ги параграфите 12 и 13 погоре). Управниот суд, кој го решавал предметот на жалителите на 26 јуни 2008 година не можел да не биде свесен за таквата пракса (види ги параграфите 14 и 22 погоре).

59. Во такви околности, Судот смета дека кусото образложение изнесено од домашните власти, без какво било посебно осврнување кон жалбените наводи на жалителите, релевантната домашна судска пракса, или каква било пракса на домашните власти (види, спротивно на тоа, *Јантнер [Jantner] против Словачка*, бр. 39050/97, параграф 30, 4 март 2003) не е доволно за да му овозможи на Судот да го прифати аргументот на Владата дека жалителите немале право стекнат сопственост врз градежното земјиште за кое станува збор (види, спротивно на тоа, *ibid.*, цитирано погоре, параграф 33).

60. Од аспект на погорекажаното, Судот смета дека кога го отфрлиле барањето на жалителите за сопственост врз соодветните делови од парцелата бр. 2943/6 врз основи кои биле спротивни на важечките прописи и воспоставената судска пракса, надлежните власти навлегле во сопственичките интереси на жалителите што претставувало повреда на принципот на законитост и соодветно на тоа, тоа го сториле на начин кој бил неспоив со нивното право на мирно уживање на нивната сопственост.

61. Затоа Судот го отфрла прелиминарниот приговор кој Владата претходно го приклучи кон меритумот (параграф 47 погоре) и наоѓа дека дошло до повреда на член 1 од Протоколот бр.1 кон Конвенцијата.

II. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

62. Жалителите се жалеле на недоследната пракса која довела до прекршување на членот 6 од Конвенцијата. Тие исто така се потpirале на членовите 8 и 13 од Конвенцијата без притоа да дадат какво било објаснување за наводните повреди на овие одредби.

63. Судот ги разгледа овие жалбени наводи. Сепак, во светлината на сиот материјал во со кој располага, и во мера во која прашањата кои се обжалени влегуваат во рамките на неговата надлежност, тој смета дека тие не разоткриваат какви било изгледи дека била направена повреда на правата и слободите наведени во Конвенцијата и нејзините Протоколи.

64. Следува дека овој дел од жалбата е очигледно неоснован и мора да биде отфрлен во согласност со членот 35 став 3 точка (а) и став 4 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

65. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

„ Ако Судот најде дека имало повреда на Конвенцијата или на Протоколите кон неа и ако внатрешното право на засегнатата Висока Договорна Страна дозволува да биде определено само делумно обештетување, Судот доколку е тоа потребно треба да и досуди правичен надомест на оштетената странка. “

A. Надомест на штета

66. Жалителите заеднички побараа 300,000 евра како надомест на материјалната штета и секој од нив одделно по 10,000 евра како надомест за емоционалното страдање и психолошкиот притисок претрпен за време на спорната постапка.

67. Во однос на бараниот надомест на материјална штета, жалителите навеле дека тој ја претставувал моменталната пазарна вредност на соодветниот дел од парцелата бр. 2943/6. Во поткрепа на ваквото тврдење, тие поднеле копии од два купопродажни договори, заверени кај нотар во јули 2010 година и септември 2011 година, според кои деловите од парцелата бр. 2943 биле продадени по цена од 250 евра, односно 208.33 евра за метар квадратен (м²). Нивното барање било засновано врз најниската пазарна цена, и покрај фактот дека продажната цена на земјиштето во државна сопственост во истото подрачје изнесувала 700 евра за м², при што последнава цена е променлива и ја определува Владата. Во поткрепа (на ваквите наводи), тие приложија извадок од уредбата која се однесува на цената на градежно земјиште во државна сопственост кое се нуди на продажба или под закуп (Сл.весник бр.113/2010). Како што е наведено од страна на жалителите, тие барале надомест на материјалната штета со оглед на фактот дека Законот за денационализација не овозможувал повторување на постапката во случај кога Судот би нашол повреда на Конвенцијата. Соодветно на тоа, каква било повреда не би имало за нужна последица право соодветното земјиште да им биде вратено ним.

68. Владата ги оспоруваше барањата на жалителите како непоткрепени и прекумерни. Таа понатму наведуваше дека не постоела причинско-последична врска помеѓу бараниот надомест на материјална штета и наводната повреда. Таа исто така изнесе дека членот 43 став 7 од Законот за управна постапка (види параграф 34 погоре) јасно предвидува можност за потворна управна постапка врз основа на пресудата на Судот. Фактот дека повторувањето било достапно во постапката за денационализација беше потврден во овој конкретен случај (види параграф 24 погоре).

69. Со оглед на околностите на сегашниов случај, Судот смета дека прашањето за материјалната штета не е готово за решавање. Затоа, е неопходно прашањето да се сочува (за друга прилика), со тоа што ќе биде обрнато должно внимание кон можноста за спогодување помеѓу тужената држава и жалителите (член 75 став 1 и 4 од Деловникот на Судот).

70. Од друга страна, тој смета дека жалителите мораат да имаат претрпено нематеријална штета, како болка која произлегла како последица од непочитувањето на нивните права загарантирани со член 1 од Протоколот бр.1. Одлучувајќи врз рамноправна Основа, тој им досудува на жалителите 3,000 евра, на секој од нив

поединечно, во однос на нематеријална штета, плус кој било данок кој може да им се засмета.

Б. Трошоци и издатоци

71. Жалителите не бараа надокнадување на трошоците и издатоците. Соодветно на тоа, Судот не досудува каква било сума во однос на ова поглавје.

В. Казнена (затезна) камата

72. Судот смета дека е соодветно казнената каматна стапка да биде заснована врз маргиналната стапка на позајмување на Европската Централна Банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. Кон основаноста (меритумот) на жалбениот навод на жалителите за сопственоста по членот 1 од Протоколот бр.1 го *приклучува* приговорот на Владата и истиот *го отфрла*;

2. *Го прогласува* жалбениот навод на жалителите по член 1 од Протоколот бр.1 за дошустен, а остатокот на жалбата за недопуштен;

3. *Утврдува* дека имало повреда на член 1 од Протоколот бр.1;

4. *Утвдрува*

(а) дека тужената држава треба да им исплати на жалителите во рок од три месеци од денот на кој пресудата станува конечна согласно член 44 став 2 од Конвенцијата, 3,000 евра (три илјади евра) на секој од нив поединечно, плус секој данок кој може да се засмета на тој износ, како надомест на нематеријалната штета, кои треба да бидат претворени во националната валута на тужената држава по стапката којашто се применува на датумот на исплатата;

(б) дека од истекот на гореспоменатите три месеци до исплатата ќе се плаќа проста камата на горенаведените износи по стапка еднаква на маргиналната стапка на позајмување на Европската Централна Банка во текот на казнениот период зголемена за три процентни поени;

5. *Утврдува* дека прашањето за материјалната штета по член 41 од Конвенцијата не е готово за решавање, и соодветно на тоа,

(а) *го резервира* тоа прашање во целина;

(б) *ги повикува* Владата и жалителите во рок од три месеци од денот на кој пресудата станува конечна согласно член 44 став 2 од Конвенцијата, истите да поднесат нивни писмени поднесоци/согледувања за прашањето, и особено, да го известат Судот за каква било спогодба која тие би можеле да ја постигнат;

(в) *ја запира (резервира)* натамошната постапка и му го делегира на Претседателот на Судот овластувањето да ја спроведе истата, доколку е тоа потребно.

Изготвено на англиски јазик, и објавено во писмена форма на 23 октомври 2014 година, согласно членот 77 став 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Сорен Нилсен (Søren Nielsen)
Секретар

Изабел Беро-Лефевр (Isabelle Berro Lefèvre)
Претседател